Nem zörög a haraszt...

Áll-e még az Avasi Arborétum?

Miskolcot csak nagyon kevés lokálpatrióta látja szépnek, és ők is csak az elfogultság jóindulatúan torzító szemüvegén át. Nemcsak az épületek olyanok, amilyenek, és az átgondolatlan városrendezési elképzelések ütötte sebek csúfítják el városunkat, hanem aggasztóan és egyre riasztóbban hiányoznak a zöldterületek. A Népkert megcsonkítva és magára hagyatottan nem is kert már (így nem csoda, ha a nép is elmaradt belőle), az Avasra pedig – valljuk be – nem szívesen viszünk más városból érkezett vendéget. .

Már csak ezért is örömmel adtunk hírt lapunkban 1987 tavaszán, hogy megalakult a városban az Arborétum Baráti Kör. Méghozzá egy nem létező arborétum köré csoportosultak a baráti kör tagjai, és ez volt a dologban a legszebb: első célkitűzésként ugyanis az Avasi Arborétum létrehozását fogadták el.

Azóta a kétkedők is meggyőzettek: elkészült az arborétum, nehéz, de örömmel végzett munkával rendezték a területet, helyükre kerültek a most még kis fácskák, s már csak az időnek kell múlnia, hogy valódi arborétummá cseperedjen a szép „füvészkert". Talán a baráti kör rokonszenves célkitűzése, talán a terület viharos múltja miatt (gyakorlatilag a miskolci városszépítők és a Borsodi Természetvédő Egyesület mentette meg a beépítéstől) a miskolciak most is nagy figyelemmel követik az arborétum sorsát.

Ezért gyorsan eljutott szerkesztőségünkbe a hír, mely szerint „azt beszélik a városban, hogy": megcsonkítják (már meg is csonkították) az Avasi Arborétum területét, mégis házak épülnek oda is, sőt, azt is tudni vélték, hogy X-nek a testvére, illetve Y-nak a rokona, aki nemrég még...

A bevezetőben említett okok miatt azonnal utánajártunk a szóbeszédnek és szerencsére — bár nem illik előre lelőni a poént — a hír rémhírnek bizonyult. Bárki meggyőződhet róla a helyszínen is: az arborétum ép és egészséges (sőt, még így, télen is szép, köszönhetően az örökzöld fácskáknak).

Kiderült azonban, mi okozhatta a félreértést, s ez a félreérthető helyzet önmagában is tanulságos. Valójában nem az arborétumról van szó, hanem az arborétummal és a részben már beépített területtel határos — és a beépítési terveken zöldfelületnek meghagyott — területről. Ezt a részt szeretnék az ott épült házak lakói valamilyen módon — akár kerítéssel is — megvédeni attól a sorstól, mely a város közterületeire annyira jellemző. Tehát: a zöldfelület legyen szemet gyönyörködtető színfolt, ne pedig néhány kitaposott, sárga fűcsomó, silánnyá tördelt díszcserje, ahová a szél összehordja a környékről a szemetet. (Hogy ez mennyire reális veszély, arról az Arborétum Baráti Kör tagjai is beszámoltak, elmondták: nyáron még éjszaka is felváltva őrizték a területet a vandál pusztítástól...)

Némi disszonáns felhanggal ugyan, de jól végződött az arborétum (eddigi) története: nem szűkült, sőt, bővült az Avas keleti lejtőjének zöldterülete. Kis derűlátással még az is elképzelhető, annak lehetünk tanúi, hogy az arborétum létrehozásának példája kedvet csinált az efféle — a várost és mindennapjainkat — szépítő tevékenységhez...

Kiss József

Százon túl a Vasárnapi Újság

Nem sugalmaz, gondolkodtat

Csendes házi ünnepség, elnöki nívódíj és a hallgatók tízezreinek gratulációja kísérte a Vasárnapi Újság századik adását. A rádióműsorok rengetegében nem nagy esemény, ha egy jól eltalált cím és a hozzáillő magvas tartalom hetente ráköszön a hallgatóra.

A *Vasárnapi Újság* „élettörténete" azonban más megítélés alá esik, mert amikor kilépett a nyilvánosság elé, a pártállam még mindenütt a helyén volt, a sajtóirányítók naponta bombázták véleményeikkel, nemtetszést nyugtázó kritikáikkal a Rádiót, kiváltképp a Vasárnapi Újságot.

Kétségkívül, ingerlően hatott a merész tematika, a homályból előlépő egykorvolt politikusok, és fájdalmaikkal, megaláztatásaikkal színre lépő civilek megszólalása. A műsor még az 1988-as májusi pártértekezlet előtt tabukat döntött halomra: Erdély, 1956, Nagy Imre és sorstársainak igaztalan halála nyílt és őszinte megvilágítást kapott.

A Vasárnapi Újság szerkesztői nem féltek a magyar társadalom teljes skáláját felmutatni. Nem számított a foglalkozás, a politikai hovatartozás.

A szerkesztőséget nem egyszer kényszerítették fegyverletételre és teljes visszavonulásra. A Rádió háza táján az sem ismeretlen: a felelős szerkesztő és csapata még az MSZMP 1988-as májusi pártértekezlete után is kötéltáncot járt, a Rádió főnökei és a pártközpont még hatalomban levő hatalmasai között. Gyakori volt a megintés, a szerkesztői szuverenitást sértő beavatkozás.

A szerkesztőség — a kezdet kezdetén — hallgatóságával sem volt teljesen szerencsés. A bátor hang meghallói felkapták ugyan a fejüket, de nem tudták mire vélni a dolgot. Azok pedig, akik szentnek és sérthetetlennek tartották az MSZMP-t és vezetőit, azok, akik a másként gondolkodást vele jéig romlott jelenségnek, a szocializmus első számú ellenségének tekintették, csak gyűlölettel és kiátkozással voltak képesek reagálni a Vasárnapi Újság friss hangjára.

Tulajdonképpen e gyors karriert befutó rádióműsor feletti összecsapások világították rá vitakultúránk igen alacsony voltára, demokratikus gondolkodásunk hiányosságaira.

Stílusuk, hangvételük látszólag fésületlen, de ez emeli ki a rádióműsorok folyamából a Vasárnapi Újságot. Nincs benne rejtett pedagógiai kelepce, nem sugalmaz, nem akar mindenáron állásfoglalásra késztetni.

Egyet azonban akar: gondolkodtatni. A manipulációtól és a gyakori csúsztatásoktól sem tartózkodó sajtó-, rádió- és tévécsata évadján ez igazán nagy erény.

P. L.

Pótszilveszter

Műsoros bált rendeznek a Diósgyőri Vasas Művelődési és Oktatási Központban január 12-én. Fellép: *Payer András* és *Balassa Tamás*. A vigasság este hatkor kezdődik és éjfél után 2 óráig tart.

Nézze meg, hallgassa meg...

A befejezhetetlen Szimfónia

Hétfőn este a Tv2-n újabb sorozat indul útjára: egy 18 részből álló francia tévéfilmeposz, melynek Szimfónia a címe. A történet napjainkban játszódik, a Dussault családban, melynek életét „az üzlet és az érzelmek határozzák meg" – legalábbis az előzetes szerint. Reméljük, a mi – tévénézői érzelmeinket meg az határozza majd meg, hogy a Magyar Televizió jó üzletet kötött ezzel a sorozattal... (A vetítés időpontja hétfő este 7 óra.)

A tévéstáb két évvel ezelőtt kopogtatott be először Gáborékhoz és Tiborékhoz, méghozzá azzal a céllal, hogy a két család sorsának alakulásán keresztül próbálják „megfogni" azt a változást, ami Magyarországot jellemzi napjainkban. Most azért tértek vissza a tévések, hogy folytassák a „Valódi szomszédok" című tévéjátékot, amit — ahogy mondani szokás — az élet ír. Éppen ezért a fő kérdés ezúttal, a „mire futja?". A *Párhuzamos életrajzok* című dokumentumműsor kedden este 9 óra 40 perckor kezdődik az első műsorban.

Az *Új reflektor* magazin szerdán délután 5 óra 55 perckor jelentkezik az egyes programon, s ezúttal is forró témákat választott: Egy ember, akinek mindent szabad volt — „Alternatív" vadásztársaság? — Tengizben dolgoztunk (néhány cím a választékból).

Az Egészségügyi Tudományos Tanács neve nem sokat mond a kívülállónak, pedig olyan kérdéseket tárgyal meg, és olyan döntéseket hoz, melyek mindannyiunkat érintenek. Így többek között foglalkoznak a lelkiismereti szabadság kérdésével az orvostársadalomban, az aktív és a passzív euthanázia problémájával, valamint a kísérletezés jogával, a mesterségesen előállított emberi embrión. A bizottság munkájáról szól a *Sokszemközt az egészségről* című műsor kedden este, 8 órakor, a Kossuth adón.

Kopácsi Sándor (a Nagy Imre-per egyik vádlottja) legalábbis részben Yves Montand budapesti látogatásának köszönheti, hogy életben maradt. Az élet által írt, alig hihető kalandregény (vagy inkább rémregény) részleteiről hallhatnak *Borenich Péter „Sok illúzióm nem volt"* című dokumentumműsorában szerdán este 9 órakor a Kossuth adón.

Kájé

Miskolctól — Miskolcig

Játékszíni bemutató

Rendező: Árkosi Árpád

✶ *A címszereplő: Kovács Lajos.*

Holnap premier lesz a Játékszínben: Peter Handke Kaspar című színművét mutatják be. A rendező: Árkosi Árpád. Árkosi Miskolcról indult, a Nehézipari Műszaki Egyetemről. Gépészmérnökként végzett — kiváló erdménnyel —, azután Szegedre került dolgozni. A színházcsinálással már a mi egyetemünkön kapcsolatba került: a tíz évet megélt Silány Kínpad legsikeresebb vezetője volt, aki írt, rendezett és játszott.

Szegeden — miközben mérnökként dolgozott — bekapcsolódott az akkor nemcsak országos, hanem nemzetközi hírű Szegedi Egyetemi Színpad munkájába. *Paál István* vezette abban az időben a színpadot, ő rendezte — egyebek között — a Petőfi-rockot, amelyben *Árkosi* is közreműködött. Ugyanez a társulat mutatta be a Kőműves Kelement, ebben Boldizsárt alakította Árkosi. Aki maga is rendezett, Sartre Zárt tárgyalását vitte sikerre a társulat az ő irányításval. Az egyetemi humort oda is „átmentette", társaival életre hívta a JAKAB-ot, a JATE Kabarét. Ez a csapat abszurd komédiákat mutatott be, a jeleneteket maguk írták. Egymást követő műsoraik a következő címeket kapták: Nocsak, Miként, Vagyunk, Nyilvántartva. Ami egy mondatban — ez a mondat évek alatt íródott — így néz ki: Nocsak, miként vagyunk nyilvántartva!

■ ■

A DÉLÉP osztályvezetője — kiváló dolgozó, újító, sikeres, a körülményekhez képest jól kereső mérnök — hét év után végleg a színháznál kötött ki. *Pál Tamás* karnagy lett a Szegedi Nemzeti Színház igazgatója, aki természetesen ismerte Árkosi rendezői tevékenységét. Szerződést ajánlott neki, és ezzel új rendezőt avatott a magyar (hivatásos) színjátszásban. Egy gyerekdarabot vittek színre Árkosi irányításával, majd két egyfelvonásost egy színházi estén: Albee Állatkerti mulatságok és Roozewicz A mi kis stabilizációnk című művét. Több produkcióban játékmesterként segítette a rendezők munkáját, hogy azután Szolnokra szerződjön ahová *Kerényi Imre* igazgató hívta.

A szolnoki Szigligeti Színházban öt szezont töltött, többek között megrendezte a Tizenkét dühös embert, Az ügynök halálát (Kristóf Tibor volt Willy Loman), Mrozek Emigránsokját, Menzel Három megesett lány című zenés komédiáját (ezen kívül azóta sem igen kereste a találkozást a könnyű műfajjla), Kroetz Meier című színművét, Pirandello IV. Henrikjét, nem utolsósorban a Szállnak a darvakot. Szolnokon „fedezték fel" egymást *Kovács Lajossal*. A színész és a rendező között olyan munkakapcsolat alakult ki, amelynek egyediségére jellemző, hogy azóta is tart, együtt szerződtek később Szegedre, majd Debrecenbe, most pedig Miskolcra.

■ ■

Művészi és hatalmi váltás zajlott le Szolnokon, Árkosi egy évig szabadúszó lett, utána következett Szeged, két szezonra. Legemlékezetesebb munkája Sarkadi Oszlopos Simeonja, természetesen Kovács Lajossal a címszerepben. Itt is hatalmi váltás, irány Debrecen. Füst Milán Boldogtalanok-jára emlékszik a legszívesebben a Csokonai Színházból.

Két év a Szkénénél, ahol alternatív színházat csinált, főleg Becketteket rendezett. Meg — színházon kívül, az Eötvös Alapítvány támogatásával — Büchner Wojczekjét (a szereplők között volt Kubik Anna). Tavaly, hasonlóan „vállalkozás jelleggel" Mrozek Mulatságok című művét vitte színre Bán Jánossal, Dörner Györggyel, Gáspár Sándorral. Elkészítette ennek a tévéváltozatát is, a nyáron vetítették le.

Csiszár Imre is felkérte rendezni, a Várszínházban nemrég mutatták be Bartha Lajos Szerelem című darabját Árkosi rendezésében, mások mellett *Vass Éva, Agárdi Gábor, Kovács Adél, Hámori Ildikó, Rubold Ödön* közreműködésével.

■ ■

És most Miskolc. Nem könnyű darab a *Kaspar*, az előadás nézője ne várjon „szokásos", „hagyományos" színházi élményt a produkciótól. *Eörsi István*, a színmű fordítója írja: „Handke szerencsés órájában talált rá Caspar Hauser alakjára. Személyében olyan hős kínálkozott, akinek nincs semmiféle múltja vagy története. A másik hős, a nyelv, szintén történelmétől megfosztottan lép elénk: csupán szerkezete van. Ebben a szerkezetben a tartalmi elem alárendeli magát a formának... A történelmietlen Kaspar nem alkalmas a dialógusra. A formálissá merevedett nyelv sem alkalmas rá. Kaspar és a nyelv összecsapása természetesen nyelvi úton megy végbe, de a hagyományos drámai bonyolítástól eltérően, nem dialógusok útján..."

És hogy ki az a *Caspar Hauser*, akit Eörsi István említ? Róla — többek között — ezeket írja: „1828. május 26-án, pünkösd hétfőjén, délután öt óra tájban egy tizenhat éves fiú tűnt fel Nürnbergben, az Új Kapu közelében. Beszélni is alig tudott, csak kenyeret és vizet birt fogyasztani, nyilvánvalóan hosszú fogságból szabadult... A fiatalembert öt éven át akarták a társadalom hasznos polgárává nevelni..."

Caspar Hauser igaz története ihlette az 1942-ben született osztrák *Peter Handkét*, a német nyelvű drámairodalom egyik legeredetibb újítóját arra, hogy 1967-ben megírja a Miskolcon holnap bemutatandó művét.

A címszereplő természetesen Kovács Lajos. Az előadás további két szereplője *Kuna Károly* és *Zborovszky Andrea*. Díszlettervező *Antal Csaba*, mint vendég, jelmeztervező *Fekete Mária*. Premier: este fél 8-kor.

(szabados)

✶ *Zborovszky Andrea és Kuna Károly*
(Jármay György felvételei)